

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Затверджено
на засіданні кафедри фінансів, обліку і
аудиту
прот. № 1 від 29.08.2024 р.

«Фінансовий ринок»

СИЛАБУС

2024-2025 навч. рр.

Галузь знань	– 07 Управління і адміністрування»
Спеціальність	– 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма	– Управління фінансами, банківська справа і страхування
Освітній рівень	– (бакалавр)
Цикл підготовки	– професійний
Кількість кредитів ЄКТС	– 3
Семестр	- 7
Сторінка курсу в MOODLE	- https://do.kart.edu.ua/enrol/index.php?id=13501
Лектор курсу Бормотова Марина Валентинівна (канд. економ. наук, доцент)	
Профайл викладача – https://kart.edu.ua/staff/bormotova-mv	
Контакти викладача (e-mail) – bormotova@kart.edu.ua	
Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – http://rasp.kart.edu.ua/	
Додаткові інформаційні матеріали: http://lib.kart.edu.ua/	

Фінансовий ринок – це особлива, властива тільки ринковій економіці сфера економічних взаємовідносин, де здійснюється купівля-продаж, розподіл і перерозподіл фінансових активів між сферами економіки. Предметом курсу „Фінансовий ринок” є дослідження економічного простору, на якому формуються і функціонують відносини між його учасниками з приводу купівлі-продажу фінансових активів. Сьогодні, в умовах реформування залізничного транспорту та акціонування «Укрзалізниці» знання з основних аспектів функціонування фінансового ринку набувають особової значущості. Суб'єктами таких відносин є держава, емітенти, у тому числі і Укрзалізниця, а також фінансові посередники, які повинні забезпечувати перерозподіл фінансових ресурсів серед учасників ринку. Мета дисципліни – розкриття теоретичних і практичних основ розвитку та функціонування фінансового ринку, як підсистеми фінансових відносин.

Курс «Фінансовий ринок» є одним із системотворчих у процесі формування компетенцій сучасного фінансиста, який має теоретичне, методичне і одночасно прикладне значення.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

Заплановані загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку фінансового ринку за допомогою інструментарію макро-та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні тенденції фінансового ринку
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових ринків та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових ринків
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансових ринків
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Результати навчання (ПР):

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на фінансовому ринку.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових ринків та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування фінансових ринків
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансового ринку.
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансових ринків
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати

показники, що характеризують стан фінансового ринку.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових ринків, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Чому ви маєте обрати цей курс?

В умовах ринкової економіки постійно відбуваються процеси акумуляції тимчасово вільних коштів різних суб'єктів ринку, їх подальший розподіл, перерозподіл та спрямування у вигляді позикового та інвестиційного капіталів у різні сфери економіки з метою її розвитку. Ці процеси здійснюються на фінансовому ринку, де відбувається рух грошей як капіталу. Фінансовий ринок — особлива сфера фінансової системи, складова її інфраструктури, де здійснюється рух тимчасово вільного капіталу, формуються і функціонують обмінно-перерозподільні відносини, пов'язані з процесами купівлі-продажу вільних фінансових ресурсів, їх трансформація в позиковий та інвестиційний капітал через фінансово-кредитні інститути на основі попиту та пропозиції, формується ціна на різноманітні фінансові інструменти. Завдання дисципліни – допомогти здобувачам сформулювати комплексне розуміння взаємозв'язків на фінансовому ринку та системи спеціалізованих фінансових інститутів; визначити роль держави на фінансовому ринку; оволодіти знаннями щодо особливостей функціонування основних та похідних фінансових інструментів. Без цих знань неможливо формування висококваліфікованого фахівця з фінансів.

Методи навчання

Курс супроводжується текстовим матеріалом, практичними завданнями, презентаціями та індивідуальними завданнями.

У ході навчання використовуються; навчальна дискусія, лекції-візуалізації, практичні заняття із вирішення професійно-орієнтованих задач, самовивчення окремих питань курсу та рекомендованої навчально-методичної літератури, через електронне модульне середовище навчального процесу Moodle.

Для опанування матеріалу дисципліни, окрім лекційних, практичних занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу слід приділити самостійній роботі студентів за такими видами: вивчення додаткової літератури; робота із законодавчими та нормативними матеріалами; робота у мережі Інтернет; підготовка до занять.

Теми курсу

Тема 1 Фінансовий ринок: сутність, структура та функції

Сутність фінансового ринку, необхідність і передумови його створення Принципи та функції фінансового ринку Структура фінансового ринку. Класифікація фінансових ринків.

Тема 2 Регулювання діяльності на фінансовому ринку.

Органи державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні Основні форми державного регулювання діяльності з надання фінансових послуг Внутрішнє регулювання фінансового ринку. Зарубіжний досвід регулювання фінансового ринку.

Тема 3 Фінансові посередники

Сутність фінансових посередників і їх функції. Особливості інвестиційної діяльності фінансових посередників. Суб'єкти банківської системи. Небанківські фінансово-кредитні інститути. Контрактні фінансові інститути. Посередники депозитарно-клірингової діяльності.

Тема 4 Дольові цінні папери на фінансовому ринку.

Основні види цінних паперів. Класифікація цінних паперів за різними ознаками. Види акцій. Прості та привілейовані акції – порівняльна характеристика їх інвестиційних якостей та правових аспектів. Вартість акцій та оцінка акціонерного капіталу. Оцінка дохідності акцій. Операції з акціями. Способи сплати дивідендів за цими видами акцій.

Тема 5 Боргові цінні папери на фінансовому ринку.

Поняття облигації як класичного боргового фінансового інструменту. Державні облигації та облигації підприємств.. Облигації підприємств, їх основні види. Оцінка дохідності облигацій.

Сутність векселю як боргового фінансового інструменту, механізм та специфіка його обігу в Україні.

Казначейські зобов'язання як основний фінансовий інструмент держави для покриття поточних витрат державного бюджету.

Сутність ощадних та депозитних сертифікатів, механізм їх обігу, основні види та ставки нарахування доходів за ними

Тема 6 Похідні фінансові інструменти

Визначення похідних цінних паперів. Основні види похідних цінних паперів. Причина виникнення та функціонування різноманітних видів термінових угод. Ринок термінових угод як один з основних механізмів страхування від ризиків цінних змін на реальному ринку. Специфіка проведення термінових операцій. Основна економічна функція ринку ф'ючерсних контрактів. Поняття ф'ючерсного контракту як основного біржового деривативу. Специфіка їх випуску та функціонування.. Сутність форвардних угод та специфіка їх обігу. Механізм страхування форвардними контрактами. Основні відмінності між ф'ючерсними та форвардними контрактами. Опціон як один із основних видів термінових угод. Специфіка його укладання та особливості обігу на фінансовому ринку. Основні види опціонів. Механізм визначення доходів за опціонами.

Змістовий модуль 2 Кредитний, фондовий та валютний ринки – механізми та особливості функціонування

Тема 7 Фінансові послуги

Сутність андеррайтингу та його основні види. Механізм проведення андеррайтингових операцій. Формування ціни на послуги андеррайтера при різноманітних видах андеррайтингу. Поняття агентських послуг. Види агентських послуг та їх сутність. Механізм взаємовідносин між клієнтом та агентом. Сутність лізингу як виду товарного кредиту. Види та форми лізингу. Суб'єкти лізингової діяльності. Лізингові компанії як основні постачальники лізингових послуг. Сутність факторингових операцій. Механізм дії факторингової операції. Формування ціни на факторингові послуги. Поняття форфейтингу. Основні суб'єкти форфейтингових операцій. Механізм форфейтингової операції. Сутність брокерської діяльності. Основні види угод, які укладаються брокерами. Діяльність брокерських контор на фондовому ринку. Поняття дилерської діяльності, її основні види. Роль та функції дилерів на фондовому ринку.

Тема 8 Кредитний ринок

Поняття кредиту та кредитної системи. Функції та роль кредиту в економіці країни. Основи організації кредитного ринку. Характеристика основних видів та форм кредиту. Державний кредит, його форми та види. Класифікація і функції банків у ринковій економіці. Спеціалізовані кредитні установи, специфіка їх діяльності. Основні види банківських операцій. Забезпечені та незабезпечені банківські кредити, умови їх надання. Вартість кредиту та види відсоткових ставок за ним.

Тема 9 Валютний ринок

Поняття валюти України та іноземної валюти. Суб'єкти валютного ринку. Основи функціонування валютного ринку. Конвертованість валюти та валютний курс. Валютний ринок як економічна категорія та його види. Основні види операцій, які проводяться на валютному ринку. Основні функції валютного ринку. Валютні крос-курси та умови, в яких вони застосовуються. Сутність валютних операцій. Поточні операції з валютою. Термінові операції з валютою. Сутність та механізм їх застосування. Валютний арбітраж – його сутність та різновиди. Правила переказу іноземної валюти за межі України.

Тема 10 Фондовий ринок та фондова біржа

Загальна характеристика фондового ринку. Предмет, учасники та процес торгівлі на фондовому ринку. Інструментарій фондового ринку. Фондова біржа як основний суб'єкт діяльності на фондовому ринку. Види фондових бірж, їх роль та функції на фінансовому ринку. Інфраструктура фондового ринку. Види діяльності основних посередників на фондовому ринку України.

Сутність фондової біржі, її види та функції. Правила фондової біржі. Сутність біржового ринку. Біржові фондові індекси. Рейтинги фондового ринку. особливості біржового ринку України.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету <https://kart.edu.ua> включаючи навчальний план, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу.

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії.

- 1 <http://lib.kart.edu.ua> (Електронний портал УкрДУЗТ);
- 2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України);
- 3 <https://www.kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ);
- 4 <https://mof.gov.ua/uk> (Міністерство фінансів України);
- 5 <https://www.bank.gov.ua> (НБУ);
- 5 <https://www.nssmc.gov.ua/> (Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку)

Найбільш складні аспекти курсу обговорюються на форумі [finance.ua](https://forum.finance.ua) <https://forum.finance.ua>. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції.

Сфера реалізації набутих знань і вмінь в майбутній професії

Знання та вміння, набуті при вивченні дисципліни «Фінансовий ринок» студенти зможуть застосувати, працюючи в акціонерних товариствах, у тому числі в «Укрзалізниці», в банківській системі, фондових біржах та в інших фінансових компаніях. Вони можуть бути використані випускниками на посадах менеджерів у фінансових організаціях, фінансових консультантів, експертів, брокерів, дилерів.

Форми і методи оцінювання

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ

<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/pologennya-pro-kontrol-ta-ocinuvannya-2015.pdf>

Методи контролю: виконання практичних завдань (усне і письмове опитування), поточний

контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування, залік.

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання.

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		1 (2) семестр
Виконання практичних завдань (усне і письмове опитуване)		20
Виконання та захист самостійних робіт відповідно до варіанту		20
Тестові завдання за темами курсу		20
підсумок		60

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовий модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну.

При заповненні екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Академічна доброчесність

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>.

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагіату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/poloz_zap_plagiat.pdf

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

